

Nr 58.

Av herr **Lindhagen**, om *ändring av gällande bestämmelser angående taxering av fastigheter och byggnader för bostadsändamål.*

För att tillvaron skall bli något av en fristad, är första villkoret, att jorden fridlyses från alla de stridigheter, för vilka den nu utgör den främsta tummelplatsen. Man måste med andra ord se en ljusning bortom alla äganderettsfrågor och jordvärdestegringar. En tid sålunda, där jorden ej köpes och säljes, där den ej är någon handelsvara, där jorden ej nyttjas eller kan nyttjas annat än för sina förnuftiga ändamål.

Alldeles främmande för något dylikt äro icke heller de nuvarande samhällsförhållandena, icke ens i storstäderna, de nutida jordmissbrukens brännpunkter. I parkområden inom fastställda stadsplaner har man vant sig att se fridlyst mark för ideella värden. Man har vant sig att hålla tankarna borta från att sälja dem för förtjänstens skull eller att reflektera över några jordvärdestegringar på dessa platser. Faran lurar visserligen ännu, då annan äger parkerna än den kommun, där de äro belägna. Statens förtroendemän ha således mer än en gång kastat begärliga blickar på vad man skulle kunna få ut ur statens äganderätt till Humlegården och Kungsträdgården. Men ett tidens rättsmedvetande har stått i vägen på något sätt, man har icke vågat förgripa sig på den verkliga kulturens landvinning. På samma sätt respekteras offentliga byggnader och deras ofta vidsträckta tomtområden. Varför skall man icke kunna hoppas att även de enskilda medborgarnas boningsplatser en gång skola i rättsuppfattningen och lagarna åtnjuta samma fred? Varför skall man icke kunna tänka sig en gång ett stadssamhälle, där de offentliga byggnaderna och de enskildas trädgårdar med en anspråkslös bostad ligga varaktigt och tryggt blandade

om varandra utan hänsyn till central eller mindre central belägenhet och frigjorda fullständigt från alla ekonomiska värdesättningar eller annat jord-ocker?

Man skulle kunna tycka att i en tid, då den jordlösa befolkningens rätt och behov att erhålla ett eget, tryggt hem i gemenskap med naturen i stället för hyreskasernernas nådeupplåtelser på ett år i sänder med ständiga äventyr av uppsägning eller hyresförhöjning, skulle också beskattningsslagarna kommit under fund med att ett sådant hem är och bör vara något helt annat än en handelsvara. Så är emellertid icke alls förhållandet. Tvärtom, vederbörande skatteförordning i en merkantil tid tar icke någon som helst hänsyn för hemmens andliga värden och dess innehavares egna ekonomiska möjligheter.

Saken har en lika kuriös som betecknande förhistoria. Från 1861 ända till 1910 har normen för upptaxering av fastigheter eller hus på annans grund varit den, att egendomen skulle taxeras efter sitt »verkliga värde». Motiven till denna terminologi vid dess första tillkomst lämna ingen bestämd ledning för tolkningen av densamma. Man har därför försjunkit i mer eller mindre godtyckliga tillämpningar i skilda tider och på skilda ställen. Men i regel hava dock dessa tillämpningar kretsat kring saluvärdet såsom det normgivande. En kommentar till författningen har dessutom innehållit en del utläggningar därom.

År 1910 borttogs i författningen utan något angivet skäl ordet »verkligt» och bestämmelse meddelades, att egendomen skulle taxeras till det »värde», som den hade nästföregående år, varvid emellertid samma kommentar som förut bibehölls. Saluvärdet blev således fortfarande normgivande och i regel också tillämpat. Detta gäller ännu.

Dessa bestämmelser hava nu under mer än ett halvt århundrade föranlett oavslutliga diskussioner, tolkningar och experiment än hit och än dit. Sfinxen har fått behålla sin gåta och det karaktäristiska är, att ingen fallit på den idén, att man borde överväga huruvida den schablonmässiga tillämpningen av saluvärdet såsom norm för alla fall vore oförnuftig eller orättvis eller huruvida man icke borde minska myndigheternas besvär och allmänhetens plåga genom att skriva tydligt i lagen hur det skulle och borde vara. Undertecknads avvisade motioner att i underordnade ämbets- och tjänstemäns instruktioner borde inflyta rätt och plikt för dem att anmäla sina erfarenheter om brister i författningarna, visar sig dock kanske på de flesta områden hava åtskilligt fog för sig.

I överensstämmelse med denna princip taxeras ett eget hem på egen eller annans grund efter saluvärdet vid taxeringstillfället, om än man på en del håll söker ådagalägga en viss moderation i beräkningen av det samma. Det förhåller sig emellertid så, att innehavaren av detta hem, så länge han bebor det, icke nedlagt eller kommer att nedlägga större anläggningsskapital än det ursprungligen kostat och säkerligen i de allra flesta fall icke heller haft råd att på detsamma kosta mer än han gjort eller ens detta. Att upptaxera hemmet till högre belopp allt efter penningvärdets fall eller jordvärdestegringar i trakten och i överensstämmelse därmed uttaga från honom högre skatt i förhållande därtill, det är att beskatta honom orättvist och över förmågan. Det är ett underkännande av hemmets helgd, en tanklös brutal förklaring, att det endast är en handelsvara, en hänsynslös uppfordran till honom att gå bort ifrån hemmet och skaffa sig en köpeskillning för att kunna gå i land med den högre skatt, som en halvsekel gammal, gudlös lag avfordrar honom.

Ehuru bostadsfrågan är så brännande sedan långt tillbaka och en människovärdig lösning av densamma börjat sysselsätta sinnena, så skall man överallt finna en tämligen fullständig frånvaro av god vilja hos lagstiftningen att taga hänsyn ens till tidsströmningarna samt uppmuntra och underlätta strävandena. Mångahanda hinder och alla möjliga extra pålagor utfinnas eller uppstå, som öka bekymren och svårigheterna.

Förmodligen har man mångenstädes utomlands funnit det vara angeläget att i stället uppmuntra egnahemssträvandena och giva rättvisa åt det samma. I Danmark lär således finnas någon allmän bestämmelse om att avvikelser från marknadsvärdet må få äga rum för egna boningar, så länge de brukas såsom sådana. Från tidigare studier i jordvärdefrågan erinrar jag mig, att danska staten tillämpat en liknande princip vid uttagande av jordvärde ur jord, som staten inköpte i Esbjerg i sammanhang med anläggandet av en ny hamn därstädes. Det bestämdes nämligen, att någon avgift för uppkommen jordvärdestegring icke skulle uttagas, så länge innehavaren av en lägenhet själv bebodde densamma utan först, när lägenheten gick i köp samt jordvärdestegringen därigenom för första gången i säljarens hand också representerade en inkomstgivande tillgång.

På grund av vad sålunda anförts, hemställes,

att riksdagen ville omedelbart besluta eller i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådan ändring i vederbörande beskattningsförfattningar, att ut-

tömmande, rättvisa och begripliga föreskrifter meddelas om taxering av fastigheter och byggnader för bostadsändamål och särskilt bestämmelse meddelas därom, att vid taxering av egna hem hänsyn tages till den på fastigheten av innehavaren ursprungligen nedlagda kostnad och sålunda förändringar genom penningevärdets fall eller jordvärdestegringar läggas till grund för taxeringen, först då egendomen går i salu och dess ökade värde sålunda i innehavarens hand representerar en inkomstgivande tillgång.

Stockholm den 17 januari 1918.

Carl Lindhagen.
